L'escriptora que no existia

Neus Real, Josep M. Fonalleras, Oriol Ponsatí-Murlà i Núria Albesa, dimarts a l'Espai 22 Foto: QUIM PUIG.

Oriol Ponsatí-Murlà, comissari de l'Any Bertrana, ha remarcat més d'una vegada la fulgurant aparició d'Aurora Bertrana en les lletres catalanes, i dimarts passat, en la presentació a la Llibreria 22 dels Paradisos oceànics, que acaba de recuperar :Rata_ en una edició que fa goig, va tornar-ho a recordar: "No l'havia vista mai ningú, i ja era famosa." És ben cert: els reportatges que havia anat publicant des de la Polinèsia havien despertat tant d'interès, que quan va reunir-los al que seria el seu primer llibre, exhaurit en quinze dies, ja tothom frisava per conèixer-la. Per això fa tanta basarda comprovar de quina manera amb el temps es van acabar invertint els termes, fins a convertir una autora d'èxit en una dona que ja no comptava per a ningú. El mateix Ponsatí-Murlà va admetre que havia hagut de fer el cor fort per defensar la celebració conjunta dels aniversaris de pare i filla, conscient que "podia tornar encara més fràgil la situació de desavantatge de què partia Aurora", iJosep M. Fonalleras, amb una sinceritat desarmant, va confessar que fins no fa gaire no n'havia llegit res, i que de fet es pensava que només era "aquella senyora velleta que venia a Girona per la festa del premi Bertrana".

Les commemoracions compleixen a vegades una funció reparadora, encara que Neus Real, l'estudiosa que millor coneix l'obra d'Aurora Bertrana, va advertir que no fos cas que "passéssim de l'abstinència a l'empatx", perquè mai havia participat en tantes conferències, presentacions i clubs de lectura sobre l'autora com en el darrer any. "Resulta que algú que no existia de sobte s'ha tornat imprescindible", va dir. Però val més això, que no aquell morir-se a poc a poc, que per a un escriptor és no tenir lectors. La reedició de Paradisos oceànics, l'obra que funda no només el prestigi de Bertrana, sinó el gènere mateix dels viatges oceànics per a la literatura catalana, va remarcar Neus Real, era un deute que clamava al cel, un cop liquidades les edicions de 1988 i 1993. Poc abans que aquesta crònica dels anys viscuts a la Polinèsia es publiqués per primera vegada, el 1930, d'Aurora Bertrana el lector català a penes sabia que era la filla de l'escriptor amb els ulls més profunds del país i que havia estat precisament per mediació d'ell que el 1923 havia aconseguit introduir mitja dotzena d'articles a La Veu de Catalunya sobre les seves impressions d'estudiant a l'Institut Dalcroze de Ginebra. Això era tot. Es podia haver fos com tantes altres reines coronades als Jocs Florals de províncies, on s'havia fet un fart d'acompanyar de joveneta el pare, i acabar més o menys ensenyant cuixa (s'enorgullia sense rubor de les seves cames llargues i fermes) en un cafè fosc amb el seu trio femení de jazz, diuen que el primer de tot Europa, si no fos que va enamorar-se, es va casar i, el setembre de 1926, acompanyant el marit a la seva nova destinació d'enginyer, va desembarcar a Papeete i va passar-hi tres anys enmig de la verdor luxuriant dels cocoters. Va ser des d'allà que, a partir de 1928, va enviar uns quants reportatges de les illes a D'Ací i D'Allà i Mirador, i el lector català va rendir-se fascinat a l'exotisme oceànic i, sobretot, a la desimboltura sense parangó d'aquella narradora insòlita.

Amb picardia, Fonalleras es va preguntar si l'èxit no es deuria al fet que s'hi intercalaven fotografies de natives despullades, però el cas és que, fins aquell moment, tot el que sabíem de la Polinèsia ho devíem a Pierre Loti, i el més a prop que havíem estat d'una exaltació aventurera en la llengua pròpia havia estat llegint les expedicions de caça a l'Àfrica tropical de Nicolau Rubió i Tudurí.

Paradisos oceànics inaugurava un filó inèdit en català, i en el moment que hi feia més falta: en plena vocació modernitzadora de la vida literària catalana, en plena conquesta del públic femení en vigílies del sufragi universal i en plena defensa de la normalitat cultural, lluny de l'elitisme de la generació precedent i atenta a

aquella frescor que encarnava com ningú Aurora Bertrana i que Neus Real va resumir en una bateria de virtuts: “Ser moderna significava ser franca, agosarada, independent, intel·ligent i guapa, tot alhora.” Sort que no l’hem deixada perdre.

Publicat a:
-El Punt Avui. Comarques Gironines 26-10-2017 Pàgina 23

Font del document: http://www.elpuntavui.cat/cultura/article/19-cultura/1268604-l-escriptora-que-no-existia.html